

Vuxenledd lek som verktyg inom småbarnspedagogiken för barn inom autismspektrumet

En allmän litteraturstudie

Jenni Strand

Lärdomsprov
Det sociala området
2022

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	8499
Författare:	Jenni Strand
Arbetets namn:	Vuxenledd lek som verktyg inom småbarnspedagogiken för barn inom autismspektrumet: En allmän litteraturstudie
Handledare (Arcada):	Carina Kiukas
Uppdragsgivare:	Helsingfors stad
<p>Sammandrag: Leken håller en central roll i den finländska småbarnspedagogiken, och barn bör få möjligheter i att leka och vara en delaktig del av en grupp oavsett om de har en funktionsvariation eller inte. Syftet med detta examensarbete är att öka kunskapen om vuxenledd lek som verktyg inom småbarnspedagogiken för barn inom autismspektrumet och dess påverkan på barnets utveckling och lärande. Examensarbetets frågeställningar är ”Vilka är för- och nackdelarna av vuxenledd lek för barn inom autismspektrumet?” och ”Hur kan pedagogen stödja barn inom autismspektrumet via leken?”. Som metod används en allmän litteraturstudie där en kvalitativ innehållsanalys görs på tio olika artiklar som behandlar detta ämne. Resultaten visar att fördelarna med vuxenledd lek är ökade lekkompetenser samt ökade sociala- och kommunikativa kompetenser, och som nackdel visades en rubbning på lekens egenvärde. Resultaten lyfter även fram att pedagogen kan stödja barn inom autismspektrumet via leken med hjälp av olika instruktioner som sker vartefter leken utvecklas samt genom att ge positiv feedback, och genom att utforma leken så att den passar in i barnets egna intressen, så som att välja specifika lekar eller spel som liknar ett specifikt intresse. Resultaten visar på att den vuxenledda leken gynnar både barn inom autismspektrumet samt barn med andra funktionsvariationer eller inga.</p>	
Nyckelord:	Vuxenledd lek, småbarnspedagogik, autismspektum, strukturerad lek
Sidantal:	34
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	28.03.2022

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	8499
Author:	Jenni Strand
Title:	Structured play as a tool in early childhood education targeting children with Autism Spectrum Disorder: A general literature review.
Supervisor (Arcada):	Carina Kiukas
Commissioned by:	The city of Helsinki
<p>Abstract: Play holds an important role in the Finnish early childhood education, and children should be given opportunities to play and be part of a group, regardless of whether they have a disability or not. The purpose of this thesis is to increase the knowledge of structured play as a tool in early childhood education for children with autism spectrum disorder and its impact on the child's development and learning. The research questions are "What are the advantages and disadvantages of structured play for children with autism spectrum disorder?" and "How can the early childhood educator support children with autism spectrum disorder through play?". As a method, a general literature study is used where a qualitative content analysis was done on ten different articles that dealt with this topic. The results show that the advantages of adult-led play were increased play skills as well as social- and communicative skills, whereas a disadvantage that showed was a disturbance of the play's intrinsic value. The results also highlight that the educator can support children with autism spectrum disorder through play with the help of various instructions that take place as the play develops and by giving positive feedback, and by designing the play to fit the child's own interests, such as choosing specific games or games that are like a specific interest. The results show that structured play benefits both children with autism spectrum disorder and children with other disabilities or none.</p>	
Keywords:	Adult-led play, early childhood education, autism spectrum disorder, structured play
Number of pages:	34
Language:	Swedish
Date of acceptance:	28.03.2022

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosionomi
Tunnistenumero:	8499
Tekijä:	Jenni Strand
Työn nimi:	Aikuisten ohjaama leikki työkaluna autismikirjon lasten varhaiskasvatuksessa: Yleinen kirjallisuustutkimus
Työn ohjaaja (Arcada):	Carina Kiukas
Toimeksiantaja:	Helsingin kaupunki
<p>Tiivistelmä: Leikin rooli on tärkeä suomalaisessa varhaiskasvatuksessa, ja lapsille tulee tarjota mahdollisuuksia leikkiä ja olla osana ryhmää riippumatta siitä ovatko he vammaisia vai eivät. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä tietoa aikuisten ohjaamasta leikistä autismikirjon lapsille lasten varhaiskasvatuksen välineenä ja sen vaikutuksista lapsen kehitykseen ja oppimiseen. Opinnäytetyön kysymykset ovat: "Mitkä ovat aikuisten ohjaaman leikin edut ja haitat autismikirjon lapsille?" sekä: "Kuinka varhaiskasvattaja voi tukea autismikirjon lapsia leikin kautta?". Menetelmänä käytetään yleistä kirjallisuustutkimusta, jossa kvalitatiivinen sisältöanalyysi tehdään kymmenelle aiheetta käsittelevälle artikkelille. Tulokset osoittivat, että aikuisten ohjaaman leikin etuja on lisääntyneet leikkitaidot sekä sosiaaliset ja kommunikatiiviset taidot, ja haittapuolena on leikin luontaisen arvon häiriintyminen. Tulokset korostavat myös, että kasvattaja voi tukea autismikirjon lapsia leikin kautta erilaisilla ohjeilla leikin kehittyessä ja antamalla positiivista palautetta sekä suunnitella leikit lapsen omien kiinnostusten mukaiseksi. Esimerkiksi tiettyjä pelejä tai pelejä, jotka muistuttavat tiettyä kiinnostusta. Tulokset osoittavat, että aikuisten johtama leikki hyödyttää sekä autismin kirjoin kuuluvia lapsia sekä lapsia, joilla on muita vammoja tai ei vammoja ollenkaan.</p>	
Avainsanat:	Aikuisten johtama leikki, varhaiskasvatus, autismi, rakennettu leikki
Sivumäärä:	34
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	28.03.2022

INNEHÅLL

1	Inledning	6
2	Bakgrund	7
2.1	Leken inom småbarnspedagogiken	8
2.2	Barn inom autismspektrumet	9
3	Teoretisk referensram	10
3.1	Lekens betydelse för barndomen.....	10
3.2	Lekens olika funktioner	11
3.3	Lek för barn inom autismspektrumet.....	12
4	Syfte och frågeställningar	13
5	Metod	13
5.1	Litteraturstudie	14
5.2	Innehållsanalys	14
5.3	Datainsamling	15
5.4	Etiska överväganden	16
6	Resultat och analys	17
6.1	För- och nackdelar av vuxenledd lek för barn inom autismspektrumet.....	17
6.1.1	<i>Sociala och kommunikativa kompetenser</i>	17
6.1.2	<i>Lekkompetens</i>	18
6.1.3	<i>Lekens egenvärde</i>	19
6.2	Hur kan pedagoger stödja barn inom autismspektrumet via leken	20
6.2.1	<i>Instruktioner</i>	20
6.2.2	<i>Utformning av leken</i>	22
7	Diskussion	23
7.1	Metoddiskussion	24
7.2	Resultatdiskussion	25
7.3	Slutord.....	27
Källor	28	
Bilagor	31	
Bilaga 1: Insamling av artiklar	31	
Bilaga 2: Presentation av artiklar	31	

1 INLEDNING

Hållbarhet är något som den finländska småbarnspedagogiken betonar. Hit inkluderas både ekologisk, ekonomisk, kulturell och social hållbarhet, och i detta arbete bär den sociala hållbarheten den största vikten. Detta betyder att barn bör ges en högklassig fostran och undervisning EN hållbar utveckling kan främjas genom att ge alla barn inom småbarnspedagogiken lika möjligheter för att utvecklas och bli aktiva aktörer i det framtida samhället, oavsett etnicitet, religion eller funktionsförmåga. (Utbildningsstyrelsen 2021a)

Leken håller en central roll i den finländska småbarnspedagogiken. Barn lär sig via att observera och iaktta sin omgivning och andras beteende, och detta lärande kan ske på många olika sätt; via rörelse, utforskning, uppgifter, verksamhet, självuttryckning och lek. (Utbildningsstyrelsen 2022 s. 22)

I Barnkonventionen (UNICEF 1990) betonar artikel 31 varje barns rätt till lek. I Finlands grunder för planen för småbarnspedagogiken (Utbildningsstyrelsen, 2022, s. 40–42) har leken en central roll i daghemmens verksamhet och har en stor pedagogisk betydelse i barnets lärande. Med hjälp av leken finns det möjligheter att inspirera barnen, och genom att utgå från barnens tidigare kunskap så kan leken även modifieras så att den fungerar som ett verktyg för vidare lärande.

Bland annat Conn (2018 s. 54–59) har lyft fram hur barn inom autismspektrumet leker. Tidigare trodde man att barn i spektrumet endast leker ensamma med ”praktiska” lekar, så som att rada upp klossar, i stället för att använda sig av fantasin. I nuläget vet vi att barn i spektrumet kan leka med andra barn och även kan leka fantasilekar; nyckeln här är att det oftast fungerar bäst när de lekarna stöds av antingen andra barn eller vuxna.

Examensarbetet inkluderas i projektet hållbar småbarnspedagogik, där Helsingfors stad fungerar som uppdragsgivare. Tematiken som uppdragsgivaren gav var hållbar småbarnspedagogik, där ett undertema var leken som grund för utveckling och lärande.

Som blivande socionom inom småbarnspedagogiken kommer yrket att fokusera på hur barnets utveckling, lärande och helhetsmässiga uppväxt kan stödas. Som fokusering för

tematiken så vill jag därför utforska den vuxenledda leken som verktyg inom småbarnspedagogiken, och hur leken på bästa möjliga sätt möjliggör barns utveckling och lärande. Jag började med att bekanta mig med olika forskningar om litteratur om målorienterad lek som verktyg för barn inom autismspektrumet. Efter en arbetsdag på dagis fick jag insikten att just målorienterad lek med yngre barn kan vara en svår början. Här valde jag då att modifiera om forskningsfrågan till vuxenledd lek, eftersom den ger bredare möjligheter för leken, eftersom målorientering endast kan vara en del av den.

Jag visste också att jag var intresserad att skriva om barn med neuropsykiatriska diagnoser, men efter en snabb sökning så visade det sig vara ett allt för väl forskat ämne. För att avgränsa artiklarnas mängd så valdes då i stället specifikt barn inom autismspektrumet. Även om autismspektrumet ligger i fokus i detta arbete så betyder det inte att barn med andra diagnoser – eller inga, inte skulle gynnas av de metoder som framkommer i arbetet.

2 BAKGRUND

Med småbarnspedagogik menas en systematisk och målinriktad helhet som består av barns fostran, undervisning och vård där främjandet av barnets välbefinnande är centralt. I Finland kan småbarnspedagogiken ordnas vid daghem, familjedagvård eller som öppen småbarnspedagogik, exempelvis via klubb- eller lekparksverksamhet (Utbildningsstyrelsen 2021b). I Sverige används ofta ordet ”förskola” när den småbarnspedagogiska verksamheten i form av finländska daghem diskuteras. Det betyder även då att svenska förskolelärare i finländsk kontext syftar på lärare inom småbarnspedagogiken. (Institutet för språk och folkminnen 2019)

I Finland följer småbarnspedagogiken den nationella planen för grunderna för planen för småbarnspedagogiken. I början av 2022 tillades kapitel 5 i planen, dvs. kapitlet om stöd för barnet (Utbildningsstyrelsen 2022 s. 49). I detta kapitel betonas att alla barn som deltar i småbarnspedagogiken med särskilda behov har rätt till att få allmänt, intensifierat eller särskilt stöd. Genom att i god tid ge rätt sorts stöd åt barn i behov så främjas barnets helhetsmässiga uppväxt, samtidigt som marginalisering motarbetas i och med att problembarns växt förebyggs. ”Hela personalen ska i enlighet med sin utbildning, sin arbetsbeskrivning och sitt ansvarsområde delta i bedömningen av behovet av stöd och ge det stöd

som behövs samt utveckla verksamhetskulturen och verksamhetssätten.” (s. 50). Detta betyder att barn med exempelvis neuropsykiatriska diagnoser så som barn inom autismspektrumet bör få välplanerat stöd, och genom att stöda barnet med mångsidiga stödverktyg så kan barnets ställning som en aktiv aktör och en del av gruppen främjas.

2.1 Leken inom småbarnspedagogiken

Vuxenledd lek karakteriseras av att den innehåller regler och att en vuxen dirigerar eller kontrollerar lekens gång (American Psychological Association 2021). Vuxenledd lek kan användas exempelvis när barnet behöver lära sig något, så som turtagning eller öva på grovmotoriken. Vuxenledd lek är ett ämne som det forskats mycket i tidigare, speciellt i sammanhang där det använts som verktyg för barn inom autismspektrumet. Det finns en hel del forskning som ser på sambandet mellan vuxenledd lek och dess påverkan på lekens utveckling och den vuxenledda lekens påverkan på barns utveckling i kontrast med fri lek.

Vilken är då pedagogers roll i leken? Lillemyr (2013 s. 43–48) beskriver hur det finns olika förståelse om den vuxna över huvud taget borde blanda sig in i barns lek, eftersom leken är så dyrbar för barnen kanske det inte alltid finns rum att pedagogisera den? När fenomenet ”vuxenledd lek” diskuteras, så är det alltid viktigt att komma ihåg att leken i sig karakteriseras som en frivillig handledning. Här kan det då alltså förstås att även om leken är vuxenledd, så är det i grund och botten barnet själv som bestämmer om hen ens vill delta, och direkt som valet för deltagande görs ändras dynamiken så att den vuxna handleder och modifierar leken så att den utgår från barnet.

Till vuxenledd lek hör även begreppen ”strukturerad lek” och ”semi-strukturerad lek”. Med strukturerad lek menas att den vuxna satt upp ramen för hur leken ska se ut, exempelvis genom att välja leksaker för att uppnå ett visst syfte, och där den vuxna är inblandad i hur leken utformas. Strukturerad lek används ofta inom engelskan som synonym med vuxenledd lek, vilket även detta arbete kommer att göra. Semi-strukturerad lek karakteriseras av att den vuxna har ett syfte för barnen med leken, men barnen ges ändå tillräckligt med frihet för att kasta in karaktärsdrag av fri lek, och inom uppsatta ramar bestämma över lekens gång. (Ridgeview Elementary 2017)

I examensarbetet kommer vuxenledd lek användas som det övergripande begreppet, där både begreppen målinriktad lek, målorienterad lek och strukturerad lek ingår. På engelska nämns det ofta tre olika lekuppsättningar när leken behandlas: strukturerad lek, semi-strukturerad lek samt fri lek. I detta arbete kommer både strukturerad och semi-strukturerad lek höra till vuxenledd lek.

Fri lek är ett begrepp som delar på åsikter, vilket betyder att det är viktigt att definiera vad fri lek betyder inom ramen för detta arbete. Niklas Pramling (2019), professor i pedagogik påstår att med begreppet fri lek menar på oreflekterad lek. Han kommenterar även att leken aldrig är fri – barn behöver vissa färdigheter för att kunna vara med i leken. Enligt honom borde uttrycket ”fri lek” avskaffas och endast fokusera på begreppet ”lek”.

I detta arbete kommer begreppet ”fri lek” användas då det syftas på barnledd oreflekterad lek, då barn leker utan att vuxna blandar sig i eller strukturerar lekens gång.

2.2 Barn inom autismspektrumet

Autism är en neurobiologisk störning i det centrala nervsystemets utveckling, där symptom ofta märks när barnet ska lära sig att tala och kommunicera. En tillförlitlig diagnos kan ges vid 1,5 års ålder. I dagens läge är autismspektrumet, eller ASD (autism spectrum disorder) en populärare benämning på störningen, eftersom autism kan visa sig i många olika former och många med diagnosen kan leva ett normalt liv. Genom att använda ordet ”autismspektrum” så krävs det inte heller att personen i fråga har en diagnos, utan det räcker med att symptomen existerar. Till autismspektrumet hör även diagnosen Aspergers syndrom (Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening 2021). I detta arbete kommer autismspektrumet och förkortningen ASD användas som de övergripande begreppen.

Enligt THL (2014) har var 68:de barn ASD, vilket betyder att de flesta pedagoger i något skede av sitt arbetsliv kommer att ha ett eller flera barn på sin arbetsplats som är inom autismspektrumet. Detta ger behov till att alla vuxna inom småbarnspedagogiken bör ha kännedom av olika stödformer och verktyg som kan användas för att stödja barn inom autismspektrumet. I grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022 s. 54) framhävs

det att barn med olika funktionsnedsättningar kan ha behov till att få särskilt stöd. För att kunna delta i småbarnspedagogisk verksamhet så kan det särskilda stödet för barn inom autismspektrumet betyda att de omedelbart bör erbjudas flera stödformer och stödtjänster med en kontinuerlig tillämpning, som möjliggör deltagande och aktivt aktörskap.

3 TEORETISK REFERENS RAM

I detta kapitel kommer den teoretiska referensramen för lärdomsprovet att presenteras. De centrala teorierna är lekens betydelse för barndomen, lekens olika former och funktioner samt lekens betydelse för barn inom autismspektrumet.

3.1 Lekens betydelse för barndomen

Två av de mest centrala teoretikerna inom småbarnspedagogiken är Jean Piaget och Lev Vygotskij. Även om deras teorier skiljer sig ifrån varandra, så har de i grund och botten samma utgångspunkt – leken är betydande för barnets lärande och utveckling. Skillnaderna ligger i Piagets syn i att barnets kognitiva utveckling är den mest centrala, medan Vygotskij argumenterar för att den sociokulturella utvecklingen är den viktigaste. (McLeod 2020)

Pape (2016 s. 44–45) poängterar att många forskare är överens om att leken är betydande för barnet. Vad som inte är lika klart bland teoretiker och pedagoger är *varför* barn borde få leka. Den mest centrala skillnaden om varför barn borde leka har med ordet lärande att göra; leker barnen för att det hör till barndomen eller bör barn leka för att lära sig? Det kan anses att dessa två antaganden inte behöver exkludera den andra – Pape anser att barn bör leka för att det hör barndomen till och för att barn mår bra av det, men hen beskriver även att bara för att barnen mår bra av att leka så betyder det inte att de inte skulle kunna lära sig någonting samtidigt.

Lillemyr (2013 s. 27–30) instämmer med Pape att leken hör till barnkulturen, men att den även ur ett vuxenperspektiv för med sig viktiga aspekter för barnets lärande, så som lärande, utveckling och socialisation. Beroende på lekens kontext kan exempelvis

problemlösning vara en central aspekt av leken, där barnen samtidigt följer lekens potentiella regler och håller sig inom ramarna för vad som anses passande för leken i fråga. Lillemyr antyder även att det som vuxen är viktigt att komma ihåg lekens egenvärde, det vill säga att leken ur barnets perspektiv inte alltid bör ha en djupare mening, eftersom leken i sig är värdefull och motiverande.

Det som Pape (2016) och Lillemyr (2013) konstaterar framhäves också konkret i grunderna för planen för småbarnspedagogiken. Den grundar sig i att leken är en rättighet för barn samt ett verktyg för lärandet, medan leken också anses motivera barn. Det betonas att leken är en värdefull del av barnets uppväxt, där olika färdigheter stärks och utvecklas. Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik är pedagogens roll mer av en handledare, där tyngdpunkten ligger i att ge bästa möjliga förutsättningar för barnets lärande genom att forma verksamheten så den utgår ur barnets intressen. (Utbildningsstyrelsen 2018 s. 22)

3.2 Lekens olika funktioner

Conn (2016 s. 14–15) beskriver leken som något universellt, dvs. att den framkommer i alla samhällen och kulturer. Leken kan dock se olika ut beroende på var barnet kommer ifrån. Roopnarine (2012 s. 6–7) föreslår att kulturella skillnader kan ses i hur leken utformas. I utvecklingsländer anses leken återskapa kulturspecifika handlingar, så som jordbruk och jakt, medan den i industriländer har en mer skolastisk funktion. Likheter bland olika kulturers lek framkommer också; Det är vanligt att leken grundar sig i något som barnen varit med om eller sett, och med hjälp av fantasin överdrivs ofta situationerna. Även om leken ser olika ut för olika individer så vet vi att den är värdefull och hjälper barnet i hans utveckling.

Pape (2016 s. 68–69) framhäver hur vi idag vet att leken har en stor betydelse för barnets upplevelse av välmående, trygghet och hur hen klarar sig i livet. I småbarnspedagogiken kan det kännas naturligt för många barn att hitta sina lekkompisar och leka med tillgängliga barn, vilket också då får dem inkluderade i en gemenskap. Då ett barn har svårigheter med att hitta lekkompisar kan det vara oerhört viktigt för vuxna att arbeta för att få dem inkluderade i en gemenskap, eftersom känslan av ensamhet i en grupp kan kännas ännu

värre än att vara ensam själv. Genom att stärka vänskaper i barngruppen så växer även förutsättningarna för att barnen leker rollekar tillsammans (Pape 2016 s. 70). Rollekar är komplexa lekar där barn har möjligheten att använda sin fantasi och imitera omvärlden. Rollekar anses även som oerhört viktiga lekar eftersom de ger barnen möjligheten att bearbeta sina egna erfarenheter (Rädda Barnen i.a.).

Leken har en värdefull del i barnets utveckling av sociala kompetenser. Dessa kompetenser syftar på barnets förmåga att på ett lämpligt sätt samverka med andra människor i olika situationer, med både andra barn och vuxna. Utvecklingen av dessa kompetenser kan anses som dialektiska, eftersom deltagande i lek ofta förutsätter att barnet utvecklat sociala kompetenser, men för att utveckla dem behöver barnet delta i leken. (Pape 2016 s. 73–74)

3.3 Lek för barn inom autismspektrumet

Som tidigare nämnts så är leken en viktig del för de sociala- och kommunikativa kompetensernas utveckling. För en del barn inom autismspektrumet karakteriseras leken av repetitiva handlingar, så som att rada upp leksaker om och om igen, att flytta på leksaker från en plats till en annan eller att endast leka med en och samma leksak. Det är dock inte omöjligt att lära barn med ASD att leka på ett mer konstruktivt sätt, och det är även möjligt att lära barnet lekfärdigheter som resulterar i mer komplexa lekar på egen hand eller i samspel med andra barn (Autism Awareness Centre Inc 2020)

Conn (2016 s. 54–55) argumenterar mot den stereotypa bilden av barnet som leker och radar upp leksaker. Hen beskriver hur vi idag vet att barn inom spektrumet leker, även om det är annorlunda från ”andra” barn. Sensoriska lekar är ofta i centrum där de får utforska sina olika sinnen. Bråklekar och lekar så som att springa fram och tillbaka är även populära. Tidigare fanns det en uppfattning om att barn i spektrumet inte leker fantasilekar, men i dagens läge vet vi att detta inte är sant. I olika forskning har man sett att ungefär 20 % av barn med ASD spontant leker fantasilekar, och de som inte spontant gör det kan lära sig via uppmuntring och handledning.

Barn inom autismspektrumet har ett likadant behov som neurotypiska barn av att skapa och uppehålla kompisrelationer. Conn (2016 s. 89–94) är av den åsikten att barn skapar sina relationer via leken, och att för barn inom spektrumet kan det ibland vara svårt att skapa dessa relationer eftersom en av de vanligaste lekformerna är fantasilekar. Detta betyder inte att barn inom spektrumet inte skulle ha någon fantasi eller kunna leka fantasilekar, men i gruppssammanhang så bygger fantasilekar ofta på en komplex förmåga i att kommunicera och samspela med andra barn. Conn förklarar att i dessa sammanhang så kan barnet inom spektrumet lära sig mer av att samspela och iaktta jämnåriga barn i stället för att den vuxna blandar sig i. Genom att barn får vara med om regelbundet socialt samspel, så ökar även barnets chans i att förstå hur en viss lek ser ut och hur man kan delta i den.

4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med examensarbetet är att öka kunskap om vuxenledd lek som verktyg inom småbarnspedagogiken för barn inom autismspektrumet och dess påverkan på barnets utveckling och lärande.

Frågeställningarna är:

Vilka är för- och nackdelarna av vuxenledd lek för barn inom autismspektrumet?

Hur kan pedagogen stödja barn inom autismspektrumet via leken?

5 METOD

För att besvara frågeställningarna så kan det anses att en kvalitativ forskningsmetod är den mest passande, eftersom målet är att få en djupare förståelse av den vuxenledda leken som verktyg inom småbarnspedagogiken. Därför har en allmän litteraturstudie med innehållsanalys använts som metod, i och med att den ger möjligheter i att granska fenomenet på djupet. (Mikolajewicz & Komarova 2019)

5.1 Litteraturstudie

Enligt Machi & McEnvoy (2012 s. 1–6) finns det två olika sorters litteraturstudier: grundläggande och avancerade. I en grundläggande litteraturstudie är målet att sammanställa existerande information om ett visst ämne och utifrån det komma fram till en slutsats. I en avancerad litteraturstudie ifrågasätts existerande information, och målet är att framställa ett behov för vidare forskning. I examensarbetet används en grundläggande litteraturstudie, eftersom det kan anses att den passar mitt ändamål bättre.

Fördelarna med att använda sig av en litteraturstudie är exempelvis möjligheten för att kritiskt analysera samlad information och kunna sammanfatta vad som är känt om just det ämnet. Studier kommer ofta fram till varierande resultat, vilket innebär att en litteraturstudie då möjliggör forskaren att komma fram till en generell slutsats. (Cardwell & Flanagan 2012 s. 120)

Nackdelarna med att använda sig av en litteraturstudie är att forskningarna som analyseras kan skilja i designen, vilket betyder att de inte är fullt jämförbara och därmed är slutsatserna inte heller alltid giltiga. För att försöka motverka detta så kan forskningen som analyseras väljas utifrån mer avgränsande teman, vilket i sin del kan göra det svårare att hitta relevant forskning. (Cardwell & Flanagan 2012 s. 120)

5.2 Innehållsanalys

Mayring (2000 s. 3–6) förklarar att i en kvalitativ litteraturstudie kan innehållsanalysen utformas på olika sätt beroende på forskaren, men det vanligaste sättet är läsa, tolka, koda och kategorisera innehållet i den litteratur man valt. Målet med en innehållsanalys är att analysera artiklarnas innehåll, mening eller avsikter. I detta arbete kommer innehållsanalys betyda att materialets innehåll utförligt läses, där olika artiklars syften och resultat kommer att kategoriseras, jämföras med varandra och analyseras.

Enligt Friberg (2022 s. 140–142) innehåller en innehållsanalys tre steg. Det första steget är att läsa igenom de artiklar man valt flera gånger. Här kan en sammanfattning göras för att hjälpa till med den kommande analysen, samt för att öka validiteten eftersom det

tydligt kan ses om allt viktigt lyfts fram och dokumenterats. Det andra steget innebär att hitta likheter och skillnader i forskningarna, så som likheter och skillnader i syften, metod och resultat. Här kan en översiktstabell göras där forskningarnas likheter och skillnader tydligt kommer fram och kategoriseras. I det tredje och sista steget görs en sammanställning av det sorterade materialet ur steg två, och mitt fokus kommer att ligga i resultat-skillnader.

Detta arbete har följt samtliga steg av den tidigare beskrivna innehållsanalysen. Huvudkategorierna bildades först, vilka var: för- och nackdelar av vuxenledd lek för barn med ASD samt hur kan pedagogen stödja barn med ASD via leken. Underkategorierna som bildades var sociala och kommunikativa kompetenser, lekkompetens, lekens egenvärde, instruktioner samt utformning av leken.

I detta arbete följs ett deduktivt förhållningssätt, dvs. att forskningsfrågorna styr innehållsanalysen och kategoriseringarna (Henricson 2017 s. 114). Detta betyder att det nästa steget är att återgå till de insamlade artiklarna och börja fylla de utvalda kategorierna med innehåll.

5.3 Datainsamling

Eftersom ASD och strukturerad lek är ett ämne som det forskats i mycket så användes endast Google Scholar som databas för att avgränsa artiklarnas mängd. En tabell av artikelsökningen hittas i bilaga 1 (s. 31) För att ytterligare avgränsa materialet och för att försäkra att artiklarna är relevanta så användes dessa inklusions- och exklusionskriterier:

Inklusionskriterier:

- Artiklarna bör vara skrivna på engelska eller svenska
- Artiklarna bör vara tillgängliga i fulltext
- Artiklarna bör vara vetenskapliga
- Artiklarna bör vara skrivna mellan 2011 och 2021
- Artiklarnas innehåll bör motsvara examensarbetets syfte
- Artiklarna bör åtminstone vara på masters-nivå

Exklusionskriterier:

- Artiklar skrivna på andra språk än engelska och svenska
- Artiklar som inte är tillgängliga i fulltext
- Avgiftsbelagda artiklar
- Blogg- eller nöjesartiklar
- Artiklar skrivna före 2011
- Artiklar skrivna på bachelor- eller lägre nivå
- Artiklar som inte motsvarar examensarbets syfte

5.4 Etiska överväganden

En forskare har en skyldighet i att ta etiska aspekter av forskningen i beaktande. Forskaren bör följa forskningsetiska aspekter, så som att få samtycke av alla deltagare, se till att deltagarnas integritetsskydd och anonymitet beaktas, skydd mot möjlig skada, information om undersökningens syfte och att deltagandet är frivilligt och att känsliga teman undviks. Ibland kan det dock vara nödvändigt att inte ta alla aspekter i beaktande för att få så realistiska resultat som möjligt, exempelvis att informera om undersökningens fullständiga syfte. Det är då viktigt som forskare att se till att för och nackdelar övervägs, och om hen ändå bestämmer sig till att inte ta ett av de etiska aspekterna i beaktande så kan hen motverka det genom att exempelvis efter undersökningen genomgå debriefing för deltagarna. (Petersson 1994 s. 31–35)

När en litteraturöversikt görs så faller en hel del etiska överväganden bort, men inte alla. Krav på korrekt presentation av data är ett etiskt övervägande som bör beaktas, vilket betyder att forskningsresultat inte får feltolkas eller att bristfälligt skriva ut dem. Arbeten som används bör även respekteras och därmed inte vinkla resultaten till ens egen fördel. (Varantola et al. 2012)

Lärdomsprovet genomförs enligt den Forskningsetiska Delegationens goda vetenskapliga praxis, vilket innebär att jag kommer att iaktta ärlighet och omsorgsfullhet i mitt lärdomsprov. (TENK 2021)

6 RESULTAT OCH ANALYS

Resultaten baseras på tio vetenskapliga artiklar som behandlar vuxenledd-, semi-strukturerad- och frilek och dess påverkan på barn inom autismspektrumet inom småbarnspedagogiken. Artiklarna presenteras i en tabell i bilaga 2 (s. 32–34). När citationer används så betyder det att texter skrivna på engelska direkt översatts för att göra läsoplevelsen mer sammanhängande.

6.1 För- och nackdelar av vuxenledd lek för barn inom autismspektrumet

I denna kategori undersöks den första forskningsfrågan och huvudkategorin: för- och nacklederna av vuxenledd lek för barn med ASD.

6.1.1 Sociala och kommunikativa kompetenser

Med hjälp av vuxenledd lek kan sociala- och kommunikativa kompetenser stärkas hos barn inom autismspektrumet. I artikeln skriven av O’Keeffe & McNally (2021 s. 19) framkommer det att vuxenledd lek ”ökade alla sociala och kommunikativa utfallsmått för alla deltagare”, vilket betyder att oavsett utgångspunkt och egna förmågor så kan vuxenledd lek stärka kompetenser som även hjälper till med gemenskaps känslan. Studien av Jung & Sainato (2013 s. 87) kom även till liknande slutsatser. Forskarna kom fram till att ”förbättringar i lek kan underlätta social interaktion, språkkunskaper och minska självstimulerande beteende hos barn med ASD”. Här kan det alltså sägas att den strukturerade leken på samma sätt som i O’Keeffe och McNallys (2021) studie ökade möjligheterna för att barnet skulle kunna känna sig som en del av barngruppen. Jung & Sainato (2013 s. 87) lyfte även fram longitudinella effekter av vuxenledd lek, speciellt i sammanhang där leken baserade på fantasilek. Denna sort av strukturerad lek visade sig ha en positiv verkan på kreativitet och anpassningsförmåga, vilket är en viktig förutsättning för att självständigt klara sig senare i livet. Forskarna lyfte dock fram att det inte finns tillräckligt med longitudinella studier av detta ämne för att kunna dra en definitiv slutsats, men detta

resultat kan ändå visa på den strukturerade lekens kritiska roll hos barn inom autismspektrumet.

Walden-Krone & Yu (2019 s. 191) lyfte fram liknande slutsatser som de två tidigare forskningarna, så som att vuxenledd lek behövs för att barn inom autismspektrumet ska få positiva attityder till de andra barnen i gruppen, vilket är ”avgörande för barns senare anpassning och barn som har vänner har positiva attityder till skolan, har större chanser i att lyckas med sitt akademiska lärande och utvecklar självkänsla. Genom stöd av pedagoger kan barn med funktionsnedsättningar öka sitt sociala engagemang och bilda starkare kamratrelationer, inklusive skapandet av vänskapsrelationer med de andra i barngruppen”. Här betonas på samma sätt som i Jung & Sainato (2013) studie att den vuxenledda leken har en viktig roll för barnet även senare i livet, och genom att ordna strukturerad lek för barn med ASD så hjälper man inte endast sociala- och kommunikativa kompetensers utveckling här och nu, utan barnets framtida lyckanden kan även främjas här.

6.1.2 Lekkompetens

Att lekkompetensen utvecklas kan kännas som en självklarhet när den vuxenledda leken behandlas, och denna förståelse bekräftades även av majoriteten av artiklarna. Barton & Pavilanis (2012 s. 16) lyfte fram hur viktigt det är att lära barn med ASD fantasilekar, eftersom detta utvecklar anpassningsförmågan i andra lekar. I deras studie betonades vikten av barns engagemang i vuxenledd fantasilek, eftersom detta inte bara gav en mer verklighetstrogen lekmiljö, men även ökade chansen för att barn i senare lekar kunde använda sig av de lärda lekkompetenserna om många av barnen i gruppen hade samma förståelse över vad som exempelvis händer när det i en fantasilek sker en bilrock, t.ex. att en låtsasambulans kommer på plats.

Stickles-Goods & Ishijima (2013 s. 1055) utförde en studie där fokus låg på anpassningsförmågan. De valde att byta ut lärmiljöns leksaker i samband med semi-strukturerad lek, och det visade sig ha en tydlig positiv effekt på anpassningsförmågan hos minimalt verbala barn inom autismspektrumet. Dessa fynd går i samma spår som den ovannämnda forskningens resultat, nämligen genom att arbeta på barns anpassningsförmåga så stöds sannolikheten av vidare engagemang i framtida leksituationer.

Beroende på vilka kompetenser som vill stärkas så anser Gunn et al. (2014 s. 336–337) att både strukturerad och semi-strukturerad lek gynnar barn inom autismspektrumet. Den strukturerade leken användes när pedagogerna ville lära barn specifika lekkompetenser, medan den semi-strukturerade leken användes när de specifika lekkompetenserna skulle användas i en naturligare omgivning. Efter att barn med ASD under strukturerad lek lärt sig specifika lekkompetenser så visade de högre engagemang och hade större sannolikhet för att imitera kompisars beteende under lek. Sammanfattningsvis så ansåg Gunn et al. (2014 s. 337) att ”strukturerade sammanhang kan vara lämpade för att uppnå individuella lärandemål, medan semi-strukturerade miljöer kan anses vara överlägsna för att stödja lärande genom kamratinteraktion”.

Morrier & Ziegler (2018 s. 7–8) hade liknande resultat som Gunn et al. (2014). Deras studie visade att den vuxenledda leken hade en effekt på den fria leken som skedde efteråt. Under den vuxenledda leken hade imitation en fokus, det vill säga att under lekens gång hade barnen inom autismspektrumet en uppgift att imitera både vuxnas och varandras lekbeteende. Under den fria leken som skedde efteråt så visade barnen högre engagemang, och om de eller andra barn visade intresse för varandra genom imitation så ökade chansen för växelverkan. Detta visar att den vuxenledda leken har en påverkan på barn inom autismspektrumet när det gäller utvecklingen av lekkompetenser, och dessa fynd tyder även på höjda lekkompetenser i senare lekar oberoende av lekmiljön.

6.1.3 Lekens egenvärde

Även om de tidigare underkategorierna visat på den vuxenledda lekens positiva inverkan på barn inom autismspektrumet så är det en nackdel som sticker fram: Lekens egenvärde. När en vuxen blandar sig i leken så kan det argumenteras att det är omöjligt för lekens egenvärde att uppehållas, speciellt i sammanhang där den vuxenledda leken baserar sig på strukturerad lek i kontrast till semi-strukturerad lek. Detta syns exempelvis i Jung & Sainatos (2013 s. 77) studie, där pedagogerna använde sig av ”video modellering/VM”. Här lärde sig barnen inom autismspektrumet olika lekkunskaper med hjälp av att se på en demonstrationsvideo och därefter imiterade de modellens beteende. Detta kan enligt forskarna hjälpa med att lära specifika målinriktade kompetenser genom att låta barnet se på händelsen ur en åskådares synvinkel, men det kan även funderas till en hur stor grad detta

tillvägagångssätt upprätthåller lekens egenvärde samt lyssnar på barns egna intressen. Skolforskningsinstitutet (2019 s. 52) lyfte även fram en hur vuxenledd lek kan förstöra lekens egenvärde då pedagogen inte är tillräckligt lyhörd, eftersom den vuxna då kan ha en motsatt effekt på leken, där det sociala samspelet påverkades negativt och leken stördes eller avbryts.

Det är dock även viktigt att lyfta fram artikeln av Gunn et al. (2014 s. 334) i samband med frilek kontra vuxenledd lek, speciellt när ämnet om lekens egenvärde behandlas. I frilekssituationer visade det sig att majoriteten av barnen inom autismspektrumet lekte ensamma. Detta är kanske inte heller så överraskande, vi vet att barn med ASD ofta har sociala-, kommunikativa- och beteendemässiga svårigheter vilket då även begränsar deras förmåga att handla i grupsituationer. Därför betonar forskarna betydelsen av vuxenledd lek, för att ge möjligheter för barnen med ASD att i framtida frilekssituationer vara engagerade och därmed uppehålla lekens egenvärde i ett senare skede.

6.2 Hur kan pedagoger stödja barn inom autismspektrumet via leken

Till näst redovisas resultaten ur den pedagogiska aspekten av forskningsfrågorna, det vill säga hur pedagoger kan stödja barn med ASD via leken. Först behandlas instruktionsaspekten, alltså hur instruktioner i den vuxenledda leken bör utformas och ges. Efter det undersöks resultaten om lekens utformning, nämligen vad pedagogen före leken och under den vuxenledda lekens gång kan göra för att stödja barn inom autismspektrumet.

6.2.1 Instruktioner

Eftersom vuxenledd lek ofta innehåller någon form av instruktioner så är det viktigt att betona på vilket sätt dessa instruktioner borde framföras och framkomma. Stickles-Goods & Ishijima (2013 s. 1056) betonade vikten av att instruera under lekens gång i stället för att lista upp en lång rad med instruktioner. Här introducerades en variation av olika leksaker, och då barnen började leka med en leksak så kunde pedagogen korrigera icke önskvärdt beteende, så som att visa att en bil ska rullas i stället för att kastas.

Artikeln av Bewitt et al. (2019 s. 10) gick i samma spår som den tidigare artikeln, det vill säga att instruktionerna borde ske vartefter de verkligen behövs. Bewitt et al. tog undersökningen ett steg vidare genom att inkludera olika tekniker för instruktioner under inläring, så som imitation, modellering, positiv förstärkning, repetition, användning av dagliga rutiner och aktiviteter inom den småbarnspedagogiska miljön och naturalistisk undervisning. De betonade även hur viktigt det är att uppehålla och generalisera de nya färdigheterna i olika miljöer och situationer. Jung & Sainato (2013 s. 86) lyfte fram liknande tekniker, och de förklarade även att användningen av olika instruktionstekniker, både verbala och handlingsmässiga, är viktigt eftersom många barn inom autismspektrumet har en begränsad språkkunnighet vilket gör att verbala instruktioner helt enkelt inte räcker till.

Barton & Pavilanis (2012 s. 14) framhäver såsom de tidigare forskningarna vikten av instruktioner gällande vuxenledd lek. I deras artikel understryks det att den naturliga konsekvensen för ett lekbeteende är en relaterad respons från en vuxen eller av en kamrat. Ett exempel som ges är att då ett barn som rör om i en tomt kärl med en sked och säger ”glass” så är den naturliga konsekvensen att den vuxna också skulle ta en sked och säga ”oj så gott, kan jag få smaka?”, ”vi lagar glass” eller något annat passande. Barton & Pavilanis uppmärksammar även hur i stället för att ge positiv feedback så som ”vad fint du leker med dockan” så kan det vara tydligare för barnet att få höra ”din docka dricker!”, eftersom detta bejakar att händelserna som barnet väljer att ska ske samtidigt som lekens naturliga gång inte avbryts. Dock så är det även viktigt att lyfta fram att ibland kan det vara nödvändigt för deskriptiv positiv feedback, så som ”jag såg dig mata dockan, det är just så som vi har roligt med leksaker” eftersom detta är klart och tydligt för barnet att förstå även om leken i värsta fall avbryts på grund av den deskriptiva feedbacken.

Barton & Pavilanis (s. 14) lyfte även fram hur viktigt det är att lära barn med ASD flera relaterade leksekvenser för att ”öka deras möjligheter till social interaktion med kamrater och därmed uppehålla lekrelationer med kamrater”. Leksekvenserna borde bygga på barnets självständiga lekbeteenden, det vill säga att om barnet väljer att leka med en docka så bör inläringen av leksekvenserna ske i samma miljö. Att lära ut relaterade leksekvenser kan exempelvis vara att den vuxna först lagar en flaska mjölk åt dockan, sedan mata dockan och efter det lägga dockan i sängen för att sova. Här kan barnet då samtidigt med

sin docka imitera detta beteende, samtidigt som hen omedvetet lär sig om olika leksekvenser.

6.2.2 Utformning av leken

När vuxenledd lek används som verktyg så är det viktigt för pedagogen att fundera på hur leken borde utformas för att barnen ska ha en lärorik men framför allt en positiv upplevelse. O’Keeffe & McNally (2021 s. 6) samt Gunn et al. (2014 s. 337) lyfter fram vikten av att ta barnets individuella intressen och behov i beaktande när strukturerad lek planeras, eftersom detta höjer på sannolikheten av att barnen lär sig något samt att de är engagerade.

Bewitt et al. (2019 s. 10) kom fram till liknande slutsatser som de två tidigare artiklarna. De betonade inbakade interventioner, det vill säga att den strukturerade leken bakades in vartefter, och detta inkluderade exempelvis identifiering av det berörda barnets behov, proaktiv planering för specifika lärupplevelsen inom ramen för deras pågående aktivitet och rutin. Det ansågs även vara viktigt att reflektera leken efterhand för att kunna förbättra tillvägagångssätten samt se vad som gick bra. Dessutom möjliggjorde denna metod att pedagogen inte behövde lämna barngruppen för att skilt lära någon något, och detta kan även uppmuntra kompetensutveckling hos andra barn i rummet genom observation och imitation. Jung & Sainato (2013 s. 82) kom fram till liknande slutsatser, där de ansåg att pedagogen borde följa barnets ledning samtidigt som barnets prestation av lekfärdigheten förstärktes med positiv feedback av den vuxna. Deras resultat visade att alla närvarande barn genom observation och imitation lärde sig de utvalda lekaktiviteterna.

Målorienterade processer är en del av vuxenledd lek, och Björklund & Palmer (2019 s. 81–82) undersökte hur dessa påverkan på leken. Resultaten visade på att målorienterade processer kan integreras i lek utan att lekens intentioner måste ändras, och att målorienterade processer kan vara en viktig del i att föra leken framåt då den möjliggör barnets utveckling i samband med nödvändiga kunskaper och färdigheter som behövs i leken. Forskarna lyfte även fram hur kärnan av vuxenledd lek och målorienterade processer är interaktioner mellan barn och vuxna, och genom att aktivt interagera och lyhördhet så kan leken byggas upp så att den siktar in sig på enskilda barns behov.

Jung & Sainato (2013) lyfte fram hur barnens intressen kunde modifieras till olika lekar och spel, så som bingo om barnet intresseras av siffror, ta fast om barnet tycker om att springa med mera. Resultaten tyder på att genom att modifiera lekar och spel så att det passade barnets intressen så var chansen hög för att barnet skulle visa på lämpligt beteende i den sociala situationen (s. 83). De uppmärksammade också vikten av visuellt stöd under lekens gång, så som bilder eller videor (s. 85).

Skolforskningsinstitutet (2019 s. 17–19; 38–40) undersökte vilka handlingar pedagoger kan använda sig av för de bästa möjliga förutsättningarna för barns lek. Forskarna kom fram till att pedagogen regisserar, deltar, observerar och reflekterar för att stöda barnets förmågor i leken. Resultaten visade på att så länge som pedagogen anpassade leken i en riktning som följde barnets intressen så fanns det en möjlighet för barnen att utveckla sina förmågor genom leken. Forskningen visar även på samma sätt som Bewitt et al. (2019 s. 10) att reflektion och planering av vuxenledd lek är något som förutsätts för att leken har den önskade effekten.

Walden-Krone & Yu (2019 s. 189) beskrev deras sätt att stödja vänskap genom att låta barn välja sina egna vänner och att tala om alla gruppmedlemmar som vänner. Pedagogerna beskrev också vikten av att ge möjligheter till interaktioner genom avsiktliga strategier som att para ihop specifika barn, placera barn i en lek miljö där det fanns mindre benägenhet för att konflikter skulle ske (så som att det fanns tillräckligt med material för en viss mängd barn) samt att placera barnen i en lekplats var endast två barn var tillåtna. Genom att placera barn med ASD med ett annat barn för att självmant leka i det tilldelade lekutrymmet så ökade chansen för att interaktionerna var lämpliga, och i dessa miljöer var det även mindre utmanande för pedagogen att leda barn från olämpligt beteende, lösa konflikter samt att tolka vad ett barn med kommunikativa svårigheter menar för hans kamrater.

7 DISKUSSION

I detta kapitel inkluderas både en metod- och resultatdiskussion. Metoddiskussionen innehåller reflektioner om den valda metoden och metodens för- och nackdelar.

Resultatdiskussionen innefattar reflektioner om lärdomsprovets slutsatser och huruvida forskningsfrågorna blivit besvarade, om arbetets syfte uppnåtts samt förslag på möjlig vidare forskning.

7.1 Metoddiskussion

Majoriteten av studierna var utförda i daghem som använde sig av specialpedagogik. Majoriteten av subjekten deltog då på regelbunden basis i specialpedagogiska aktiviteter, vilket kan göra det svårt att avgöra huruvida vuxenledd lek verkligen har en så stor effekt på barn inom autismspektrumet eller om det egentligen har att göra med en kombination av både vuxenledd lek och specialpedagogik. På grund av detta så kan resultaten inte heller med säkerhet generaliseras med barn som inte har en neuropsykiatrisk diagnos. Det kan dock tänkas att vuxenledd lek även gynnar neurotypiska barn (barn utan diagnos samt utan behov för diagnos), eftersom dessa ofta behärskar lekkunskaper vilket gör att den vuxenledda leken kan användas i en mer komplex form, där målet är att lära även dessa barn nya nyttiga färdigheter så som att räkna och logiskt tänkande.

Fördelar med den valda metoden är att det var möjligt att jämföra många olika studiers resultat vilket gav en bredare insikt i den vuxenledda lekens påverkan på barn inom autismspektrumet. Inga etiska aspekter bröts heller, i och med att en litteraturstudie är oerhört kontrollerbar och inga variabler har egen vilja, så som studiedeltagare skulle ha.

Det finns dock en hel del nackdelar med att välja en litteraturstudie då detta ämne undersöks. För det första så kunde en observation ha kunnat anses mer passande, eftersom det skulle ha gett en bättre förståelse för hur den vuxenledda leken ser ut i vardagen samt om den påverkar barn inom autismspektrumet olika. Eftersom endast en av artiklarna klargjorde att barnet som deltog i studien var icke-verbal (Stickles-Goods & Ishijima 2013 s. 1056) och resten av artiklarna inte specificerade hur autismen såg ut hos barnet/barnen så är det omöjligt att vara säker på om den vuxenledda leken har en effekt på barn med ASD oavsett utgångspunkt, eller om den endast har en effekt på barn inom autismspektrumet med hög funktionsförmåga. En annan nackdel var att de flesta studier endast fokuserade på hurudan effekt strukturerad lek har på barnen, medan det skulle vara intressant att veta vad pedagogerna tycker som under en längre tid haft att göra med barnet. Därför skulle

även enkäter eller intervjuer ha kunnat vara passande för att få en förståelse på vuxenperspektivet av den strukturerade leken. Dock så var en litteraturstudie mer passande med tanke på att enkäter och intervjuer kan vara mycket tidskrävande, och med öppna frågor kan svaren vara varierande men inte med säkerhet följa studiens syfte, och med slutna frågor skulle informationen ha hållits knapp.

7.2 Resultatdiskussion

Syftet med detta arbete var att öka kunskapen om vuxenledd lek som verktyg inom småbarnspedagogiken för barn inom autismspektrumet och dess påverkan på barnets utveckling och lärande.

Frågeställningarna var ”Vilka är för- och nackdelarna av vuxenledd lek för barn inom autismspektrumet?” och ”Hur kan pedagogen stödja barn inom autismspektrumet via leken?”.

Det kan anses att syftet följdes med en röd tråd genom hela arbetet, eftersom detta arbete endast hade en fokus på just vuxenledd lek och dess påverkan på barn med ASD och deras utveckling och lärande. När lärdomsprovet blev skrivet så fanns syftet även konstant i baktankarna, vilket ökar på validiteten (även om det inte är huvudfokus i en kvalitativ studie).

Resultaten som framkom i kapitel sju visade på fördelarna av vuxenledd lek, så som ökade sociala och språkliga kompetenser, samt lyftes det fram hur lekens egenvärde kan rubbas när pedagoger använder sig av vuxenledd lek som verktyg. Att vuxenledd lek dock har mer för- än nackdelar är något som åtminstone detta arbete framhäver, eftersom den vuxenledda leken kan ha långvariga effekter på barnets lekkompetenser vilket då möjliggör vidare frilek där lekens egenvärde inte behöver kompromissas. När forskningsfrågan formulerades så fanns det en tro om att vuxenledd lek skulle ha varierande forskningsresultat, och att det skulle framkomma tidigare forskning som visade på en variation av nackdelar och fördelar. När litteraturstudien gjordes så märktes det dock att utsträckningen av variationen inte heller fanns, vilket är orsaken till att endast en nackdel framkom medan en hel del fördelar hittades.

Forskningsfrågan om hur pedagogen kan stödja barn inom autismspektrumet via leken undersöktes också i kapitel sju och resultaten visade på två huvudkategorier, vilka var instruktioner samt utformningen av leken. Här betonades vad pedagogen konkret kan säga och göra under den vuxenledda leken för att ge bästa möjliga förutsättningar för barn inom autismspektrumet att lyckas. Hit hörde exempelvis att instruktioner borde ges vartefter de behövs, användning av positiv feedback samt att utforma leksituationer utifrån barnens egna intressen. Det som kan anses förvånande är att endast två studier (Bewitt et al. 2019 s. 10; Skolforskningsinstitutet, s. 39–40) uppmärksammade att utvärdering en viktig del av den vuxenledda leken. Detta är något som lyfts fram i grunderna för planen för småbarnspedagogiken, där all verksamhet borde dokumenteras och utvärderas. Därför kan det anses förvånande att inte fler lyfte fram denna aspekt, då även utvärdering kan förbättra nästa vuxenledda leksituation.

Som tidigare nämnts så lyfter grunderna för planen för småbarnspedagogiken fram vikten av stöd för barn som är i behov av det. Arbetets resultat visar på hur vuxenledd lek kan utgöra en del av stödet eftersom den riktar sig till barns specifika behov samtidigt som barn lär sig viktiga kompetenser för att kunna leva som aktiva aktörer i senare skeden av deras liv.

Vidare forskning kunde göras med hjälp av intervjuer eller enkäter, där pedagogernas perspektiv skulle tas i beaktande för att se vad de tycker och tänker om den vuxenledda leken för barn inom autismspektrumet. Vidare forskningen kunde även fokusera på barn med ASD med antingen endast hög- eller låg funktionsförmåga, för att bättre kunna skilja på om den vuxenledda leken skiljer beroende på funktionsförmåga eller om den är effektiv oavsett denna variabel.

Sammanfattningsvis så lyfte detta lärdomsprov fram viktiga aspekter när vuxenledd lek diskuteras i småbarnspedagogiska sammanhang för barn inom autismspektrumet. Så som resultaten även visade på så har den vuxenledda leken inte bara en positiv inverkan på barn med ASD, utan hela barngruppen kan lära sig olika saker genom den även om den skulle vara riktad specifikt mot barn inom autismspektrumet.

7.3 Slutord

Processen för lärdomsprovet började hösten 2021, då rubriken och de frågeställningarna började arbetas på. Till en början var fokuset att undersöka målorienterad lek för barn inom autismspektrumet, men efter en arbetsdag inom småbarnspedagogisk verksamhet så märktes det att målorienterade processer är mest lämpliga att använda sig av via specifika lekar så som fantasilek, men hur kan dessa processer användas om barnet inte ens kan leka? Då blev det att tänka om hur barn inom autismspektrumet skulle kunna hjälpas med att bli inkluderade i lekprocesser och därmed höja känslan av delaktighet. Därför valdes vuxenledd lek till sist, då den fokuserar att lära barn olika kompetenser som krävs för att leka. Skrivprocessen har varit mycket lärrik, och med hjälp av detta lärdomsprovs resultat så kan vuxenledda lekprocesser implementeras i den småbarnspedagogiska verksamheten för att stöda barn inom autismspektrumet samt barn med andra diagnoser – eller inga!

KÄLLOR

- American Psychological Association*, 2021. Tillgänglig: <https://dictionary.apa.org/structured-play> Hämtad: 02.12.2021
- Autism Awareness Centre Inc*, 2020. Tillgänglig: <https://autismawareness-centre.com/the-importance-of-play-for-children-with-asd/> Hämtad: 02.12.2021
- Barton, E. & Pavilanis, R., 2012, Teaching Pretend Play to Young Children with Autism. *Young Exceptional Children*, vol. 15 nr 1, s. 5–17.
- Blewitt, C. et al., 2019, Strengthening the social and emotional skills of pre-schoolers with mental health and developmental challenges in inclusive early childhood education and care settings: a narrative review of educator-led interventions, *Early Child Development and Care*, s. 1–22.
- Björklund, C. & Palmer, H., 2019, I mötet mellan lekens frihet och undervisningens målorientering i förskolan, *Forskning om undervisning och lärande*, nr 7, s. 64–85.
- Cardwell, M. & Flanagan, C., 2012, *Psychology AS – The Complete Companion Student Book*, 3 uppl., Oxford University Press, Oxford.
- Conn, C., 2016, *Lek och vänskap – Inkluderande pedagogik för barn med autism*, 2 uppl., Studentlitteratur AB, Lund.
- Finlands Svenska Autism- och Aspergersförening*, 2021. Tillgänglig: https://www.autism.fi/om_autism_asperger/vad_ar_autism/ Hämtad: 29.11.2021
- Friberg, F., 2022, *Dags för uppsats – Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*, Studentlitteratur AB, Lund.
- Gunn, K. et al., 2014, An examination of interactions among children with autism and their typically developing peers, *Developmental Neurorehabilitation*, vol. 15, nr 5, s. 327–338.
- Institutet för språk och folkminnen*, 2019. Tillgänglig: <https://web.archive.org/web/20201016140230/https://www.isof.se/sprak/sprakradgivning/aktuellt-sprakrad/granskade-rad/2019-08-19-daghem-dagis-eller-forskola.html> Hämtad: 21.10.2021
- Jacobsen, D., 2007, Förståelse, beskrivning och förklaring: Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete, Studentlitteratur AB, Lund.
- Jarrold, C., 2003, A Review into Pretend Play in Autism, *National Autistic Society*, vol 7, nr 4, s. 379–390.

- Jung, S. & Sainato, D., 2013, Teaching play skills to young children with autism, *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, nr 38, s. 74–90.
- Krone, M. W., & Yu, S., 2019, Promoting Friendship Development in Inclusive Early Childhood Classrooms. A Literature Review, *International Journal of Early Childhood Special Education*, vol 11, nr. 2, s. 183–193.
- Lillemyr, O., 2013, *Lek på allvar – en spännande utmaning*, Liber AB, Stockholm.
- Machi, L. & McEnvoy, B., 2012, *The literature review – six steps to success*, 2 uppl, SAGE Publications ltd, London.
- Mayring, P., 2000, Qualitative Content Analysis, *Forum: Qualitative Social Research*, vol 1, nr 2.
- McLeod, S., 2020, *Vygotskij Sociocultural Theory*. Tillgänglig: <https://www.simplypsychology.org/vygotsky.html> Hämtad: 28.01.22
- Mikolajewicz, N. & Komarova, S., 2019, *Meta-Analytic Methodology for Basic Research: A Practical Guide*. Tillgänglig: www.frontiersin.org/articles/10.3389/fphys.2019.00203/full Hämtad: 21.10.2021.
- Morrier, M. & Ziegler, S., 2018, I Wanna Play Too: Factors Related to Changes in Social Behavior for Children With and Without Autism Spectrum Disorder After Implementation of a Structured Outdoor Play Curriculum. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, s. 1–12.
- O’Keeffe, C. & McNally, S., 2021, A Systematic Review of Play-Based Interventions Targeting the Social Communication Skills of Children with Autism Spectrum Disorder in Educational Contexts, *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, s. 1–31.
- Pape, K., 2016, *Lekfullt samspel i förskolan*, Lärarförlaget, Stockholm.
- Petersson, B., 1994, *Forskning och etiska koder*, Nya ScandBook, Falun.
- Pramling, N., 2019, *Utan lek inget lärande*. Tillgänglig: <https://www.forskning.se/2019/10/22/utan-lek-inget-larande/> Hämtad: 24.10.2021
- Ridgeview Elementary, 2017. Tillgänglig: <https://westvancouver.schools.ca/ridgeview-elementary/let-them-play/> Hämtad: 11.12.2021
- Roopnarine, J., 2011, Cultural Variations in Beliefs about Play, Parent-Child Play, and Children's Play: Meaning for Childhood Development, *The Oxford Handbook of the Development of Play*, s. 19–37, Oxford University Press.
- Rädda Barnen, i.a. Tillgänglig: <https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/arbetar-med-barn/barn-och-lek/> Hämtad: 28.01.2022

- Skolforskningsinstitutet, 2019, *Att genom lek stödja och stimulera barns sociala förmågor – undervisning i förskolan*, Systematisk översikt 2019:01, Skolforskningsinstitutet, Solna.
- Stickles-Goods, K. & Ishijima, E., 2013, Preschool Based JASPER Intervention in Minimally Verbal Children with Autism: Pilot RCT, *Journal of Autism and Developmental Disorders*, vol 43, nr 5, s. 1050–1056.
- TENK (GVP), 2021. Tillgänglig: <https://tenk.fi/sv/forskningsfusk/god-vetenskaplig-praxis-gvp> Hämtad: 22.02.2022
- THL, 2014. Tillgänglig: <https://blogi.thl.fi/autismin-yleistyminen-voi-johtua-monesta-syysta/> Hämtad: 18.03.2022
- UNICEF, 1990. Tillgänglig: <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten> Hämtad: 25.10.2021
- Utbildningsstyrelsen, 2022, *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. Tillgänglig: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-planen-smabarnspedagogik> Hämtad: 01.03.2022
- Utbildningsstyrelsen, 2021a. Tillgänglig: <https://www.oph.fi/fi/kestava-tulevaisuus> Hämtad: 03.03.2022
- Utbildningsstyrelsen, 2021b. Tillgänglig: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/smabarnspedagogik> Hämtad: 21.10.2021
- Varantola, K. et al., 2012, *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*, Forskningsetiska delegationen, Helsingfors.

BILAGOR

Bilaga 1: Insamling av artiklar

Databas	Sökord	År	Språk	Träffar	Valda
Google Scholar	Autism AND Early Childhood Education AND Structured Play	2011–2022	Engelska	12	7
Google Scholar	Autism AND Teaching AND Play Skills AND Young Children	2013–2021	Engelska	421	1
Google Scholar	Lek AND Målorientering AND Förskola	2011–2021	Svenska	285	2

Bilaga 2: Presentation av artiklar

Författare och årtal	Titel	Syfte	Metod	Resultat
Morrier, M. & Ziegler, S., 2018	I wanna play too: Factors related to changes in social behavior for children with and without autism spectrum disorder after implementation of a structured outdoor play curriculum	Att undersöka om strukturerad utelek ökar på social samvaro i jämförelse med frilek.	35 dagis- och förskolebarn med och utan autism deltog i en strukturerad 15-minuters utelek. Uteleken bestod av "the buddy game", som innehöll familjära sånger, rörelser och spel för att stärka social samvaro.	Den strukturerade leken ökade den övergripande sociala interaktionen, och att interaktionerna var influerade av autismstatus och inte av barnens ålder.

Blewitt, CK. et al, 2019	Strengthening the social and emotional skills of preschoolers with mental health and developmental challenges in inclusive early childhood education and care settings: a narrative review of educator-led interventions	Att undersöka förekomsten av lärarledda SEL (sociala och emotionellt lärande) interventioner för barn med utvecklingsvariationer.	En narrativ litteratursökning av 19 forskningar	Barn med autism och andra utvecklingsvariationer hade en ökning i sociala- och kommunikativa förmågor under och efter interventionen. Det fanns dock ingen evidens i hur länge de sociala- och kommunikativa förmågorna höll i sig.
O'Keefe, C. & McNally, S., 2021	A Systematic Review of Play-Based Interventions Targeting the Social Communication Skills of Children with Autism Spectrum Disorder in Educational Contexts	Att lyfta fram lekbaserade interventioner för sociala- och kommunikationsförmågor av barn inom autismspektrumet i småbarnspedagogiken.	En systematisk litteraturstudie av nio forskningar	Forskningen hittade en lovande evidensbas för att stöda sociala- och kommunikativa kompetenser med hjälp av strukturerad lek i småbarnspedagogiken för barn inom autismspektrumet.
Jung, S. & Sainato, D., 2013	Teaching play skills to young children with autism	Att undersöka instruktionsstrategier för att lära ut lek-kompetenser för barn inom autismspektrumet.	En systematisk litteraturstudie av 26 empiriska studier	Majoriteten av de analyserade studierna använde sig av blandade interventioner, dvs. en blandning av strukturerad- och frilek. Dessa studier visade på att barn med ASD ökade sina lekkompetenser när deras individuella intressen togs i beaktande, vilket också ökade på positiva upplevelser och mindre opassande beteende.
Stickles-Goods,	Preschool Based	Att undersöka effekten an en	En pilotstudie där observationer	Deltagarna i interventionsgruppen

K. et al., 2013	JASPER Intervention in Minimally Verbal Children with Autism: Pilot RCT	novellintervention (JASPER, Joint Attention Symbolic Play Engagement and Regulation) för minimalt verbala barn med ASD i tre till fem årsåldern.	användes som metod. Barnen i ett specialdaghem delades in slumpmässigt i två grupper: en kontrollgrupp med vanlig småbarnspedagogik, och den andra gruppen med 30min novellintervention två gånger i veckan. Detta pågick i totalt tolv veckor.	demonstrerade på utvecklade och varierande lekkunskaper i jämförelse med kontrollgruppen. Interventionsgruppen visade även på högre initiativtagande i barngruppen och spenderade mindre tid oengagerade.
Walden-Krone, M. & Yu, S., 2019	Promoting Friendship Development in Inclusive Early Childhood Classrooms: A Literature Review	Att undersöka hur lärare inom småbarnspedagogiken kan stöda vänskap i inkluderade lärmiljöer, med en speciell fokus på vänskapsutveckling hos barn med utvecklingsvariationer.	En allmän litteraturstudie av åtta forskningar.	Resultaten visade på att barn, oavsett om de hade en utvecklingsvariation eller inte, hade många liknande karaktärsdrag för definitionen av vänskap. Resultaten inkluderade även interventionsprogram som lärare kunde använda sig av för att stöda vänskaper.
Barton, E. & Pavilanis, R., 2012	Teaching pretend play to young children with autism	Att redogöra hur professionella inom småbarnspedagogiken kan stöda utvecklingen av fantasi-lekkompetenser hos barn med autism.	En kvalitativ observationsstudie av endast en deltagare, ett treårigt barn inom autismspektrumet.	Artikeln argumenterade för hur leken naturligt är flexibel och barnstyrd. Fantasilekar öppnar ypperliga möjligheter för utvecklingen av olika lekkunskaper. Forskarna betonade dock att barnen sällan deltar utan systematisk undervisning och stöd.
Gunn, K.S. et al., 2014	An examination of interactions among children with autism and their typically developing peers	Att undersöka om det finns skillnader i interaktioner hos barn med ASD och typiskt utvecklade barn inom småbarnspedagogiken.	Det utfördes en serie av icke-experimentella fallstudier av 13 barn med ASD och två neurotypiska barn, där skillnader i barnens interaktioner med i frilek, strukturerad lek och	Resultaten visade på trender i mängden eller kvalitén av skillnader i de sociala interaktionerna. Barnen inom autismspektrumet hade ett högre engagemang i strukturerade- och semi-strukturerade leken i jämförelse med fri lek. Det

			semistrukturerad lek undersöktes.	fanns inga skillnader i vem barnen interagerade med.
Skolforskningsinstitutet, 2019	Att genom lek stödja och stimulera barns sociala förmågor - undervisning i förskolan	Att sammanställa vetenskaplig kunskap om hur man via leken kan stödja barns sociala förmågor inom småbarnspedagogiken	En systematisk översikt	Resultaten visade på att så länge som pedagogen anpassade leken i en riktning som följde barnets intressen så fanns det en möjlighet för barnen att utveckla sina förmågor genom leken.
Björklund, C. & Palmér, H., 2019	I mötet mellan lekens öppenhet och undervisningens målorientering i förskolan	Visa hur målorientering kan konstitueras i lek och vad som då sker med leken i förhållande till barnens intentioner.	En observation av 62 dokumenterade leksituationer där målorienterade processer användes.	Resultaten visar att målorienterade processer kan integreras i lek utan att lekens intentioner förändras. Resultaten visar också att målorienterade processer kan driva leken framåt när förskollärare möjliggör för barn att utveckla, för leken nödvändiga, kunskaper och färdigheter.